

16 เมษายน 2012

เจ้าหน้าที่จัดการภัยพิบัติ อินโดนีเซียให้คำเตือนการอพยพเมื่อ 11 เมษายน 2555 ที่มาภาพ : www.guardian.co.uk

11 เมษายน 2555 เป็นอีกวันที่เสี่ยงต่อนภัยสึนามิดังสนั่นใน 6 จังหวัดอันดามันของไทย เมื่อเกิดแผ่นดินไหว 8.6 ริคเตอร์ นอกชายฝั่งเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย แต่ครั้งนี้ไม่เกิดคลื่นยักษ์เนื่องจากเปลือกโลกขยับตัวในแนวราบ ไม่ใช่แนวตั้งเหมือนปี 2547 เหตุการณ์ครั้งนี้นับว่าเป็นการซ้อมครั้งใหญ่ก็ว่าได้

ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นคือ ระบบการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารซึ่งปัจจุบันไม่รู้ว่ามีหน่วยงานใดควรรับผิดชอบเรื่องนี้ ที่เป็นศูนย์แจ้งข่าวให้ประชาชนทราบ ปรากฏว่ามีการโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กประมาณ 17.00 น.ของ “บรรจง นะแส” เครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อันดามันบอกว่า “รัฐบาลครับ.....ขอทีวีสักช่องให้ประชาชนภาคใต้ได้ติดตามเรื่องนี้หน่อย รวมศูนย์ข้อมูลข่าวสารที่รอบด้าน ในแต่ละจุดๆ แจ้งให้ประชาชนทราบ วุ่นกันไปหมดแล้วครับ ได้โปรดเถอะครับ”

ขณะที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ออกแถลงการณ์เวลา 20.15 น. ซึ่งตอนนั้นศูนย์เตือนภัยสึนามิ มหาสมุทรแปซิฟิกของสหรัฐ ประกาศยกเลิกเตือนภัยสึนามิทุกพื้นที่แล้ว แต่นายกฯ ยังแถลงการณ์บอกให้เผื่อระวังและคอยฟังข่าวจนกว่าจะประกาศยกเลิกการเตือนภัย

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่หนีภัยสึนามิ ต่างพูดเหมือนกันว่าระบบการสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือล้ม ไม่สามารถติดต่อได้ นี่คือสภาพการติดต่อสื่อสารที่เป็นปัญหาทุกครั้งที่เกิดภัยพิบัติ ([อ่านเพิ่มเติม](#))

หากย้อนไปก่อนหน้านี้ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ ศึกษาความเสี่ยงภัยพิบัติของประเทศไทย ซึ่งทางสภาพัฒน์ได้ว่าจ้างบริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด (PwC) ซึ่งนางสาววิไลพร ทวีลาภพันธุ์ พ้นทอง หัวหน้าส่วนวิจัยให้สัมภาษณ์สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้าว่า โครงการนี้สภาพัฒน์ได้รับการมอบหมายจากสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ศึกษาความพร้อมประเทศไทยในการรับมือเหตุการณ์วิกฤตไม่ว่าภัยธรรมชาติ ภัยจากความมั่นคง โดยทางสภาพัฒน์ได้ว่าจ้าง pwc เป็นที่ปรึกษา ทำการสำรวจประเทศไทยว่า ณ ขณะนี้มีความพร้อมแค่ไหน และเปรียบเทียบกับ 5 ประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ([อ่านเพิ่มเติม](#))

จากการสอบถามเรื่องนี้จากสภาพัฒน์ ทราบว่างานวิจัยดังกล่าวได้นำเสนอสำนักนายกรัฐมนตรีไปแล้ว เพื่อส่งไปให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แต่ยังไม่มีวี่แวงความคืบหน้าในเรื่องนี้

แผ่นดินไหวและสึนามิ ประเทศญี่ปุ่น เมื่อมีนาคม 2554 ที่มาภาพ : www.guardian.co.uk

นางสาววิไลพร ทวีลาภพันทอง หุ้นส่วน บริษัทไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์เพอร์ส จำกัด

และก่อนหน้านี้ทางเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทยหรือซอฟต์แวร์พาร์ค ได้จัดสัมมนา **lesson learned** กรณีสินามิ ญี่ปุ่น โดยเชิญ ดร.โทชิโอะ โอโบ มหาวิทยาลัยวาเซดะ ญี่ปุ่น มาถอดบทเรียนสินามิปีที่แล้วโดยเฉพาะกรณีการสื่อสารให้ฟัง ([ดูเพิ่มเติม](#) และ [ภาพเหตุการณ์](#))

สำนักข่าวไทยพับลิก้าได้สัมภาษณ์ ดร.ธนชาติ นุ่มนนท์ ผู้อำนวยการซอฟต์แวร์พาร์ค และนางสาววิไลพร ทวีลาภพันทอง หุ้นส่วนบริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์เพอร์ส จำกัด ซึ่งได้เข้าร่วมงานดังกล่าว โดยประเด็นที่สัมภาษณ์เป็นมุมมองบทเรียนจากญี่ปุ่นถึงประเทศไทยต่อการวางแผนรับมือภัยพิบัติต่างๆ

ไทยพับลิก้า : กระบวนการสื่อสารตอนเกิดสินามิญี่ปุ่นตอนนั้นทำอย่างไรบ้าง

วิไลพร — ดร.โอโบเล่าการสื่อสารว่าญี่ปุ่นเขาสื่อสารกันอย่างไร เขาเรียนรู้อะไรบ้างจากเหตุการณ์ครั้งนี้ เขาประกาศกันอย่างไร เขาเล่าว่ามีเสียงตามสายในหมู่บ้าน มีลำโพงประกาศว่ามีสินามิมา แต่พอเกิดจริงๆ ไม่ได้ยินหรือ เพราะมีเสียงดัง หรือบางทีคนอยู่ในบ้าน ซึ่งมันไม่เวิร์ก

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีคนสูงอายุเยอะ การสื่อสารแบ่งสื่อตามอายุคน สื่อที่เขาใช้เพื่อจะเข้าถึงคนได้มากที่สุด ได้แก่ โทรี คอมพิวเตอร์ มือถือ โทรศัพท์ รัฐบาลโบรชัวร์ และอื่นๆ

“จากการที่ญี่ปุ่นมีคนสูงอายุมาก บางทีคนสูงอายุ ไม่ได้ใช้เฟซบุ๊ก ไม่มีทีวีก็ใช้วิทยุ ถ้าเป็นเด็กๆ ก็ใช้ไอโฟนที่เดี๋ยวกระจายไปเร็วมาก แต่เขาใช้ทีวี ฟิซี โบรชัวร์ และที่เขาเล่าให้ฟังคือ รัฐบาลญี่ปุ่นกำลังจะเริ่มทำ **emergency** ที่เป็น **device** ไม่ว่ามือถือจะอยู่ในโหมดสแตนด์บาย โหมดเงียบ ถ้ามีภัยพิบัติ เขาคิดว่าจะทำให้ทราบทางมือถือได้ ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นกำลังคิดกันอยู่”

คนอายุ 70 ปี มีแค่ 3.4 % ที่มีมือถือ บางบ้านก็ไม่มีทีวี มีแค่วิทยุ บางพื้นที่มีไฟฟ้าก็อาจจะใช้วิทยุได้ ญี่ปุ่นเขาจึงต้องใช้ทุกสื่อ บางชนบทที่ยากจนจริงๆ ถ้าไม่มีทีวีวิทยุจะอย่างไร จะสื่อสารด้วยอะไร ดังนั้นการดีไซน์ช่องทางการสื่อสารด้วยอะไร เขาก็คิดแก้ปัญหาวิธีการสื่อสารอยู่

ดร.ธนชาติ -เทียบการสื่อสารกรณีสินามิกับน้ำท่วมบ้านเรา ช่องทางการสื่อสารบ้านเรายังเป็นปัญหาที่จะต้องเตรียมเรื่องภัยพิบัติว่า **how to get information** หมายความว่าสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญ ประชาชนจะทราบข้อมูลได้อย่างไร ตั้งแต่ก่อนเกิด และเกิดแล้วจะสื่อสารอย่างไร ให้รู้ว่ามีคนเจ็บตรงไหน ต้องการความช่วยเหลืออย่างไร หมายความว่าของไทยยังไม่มีแผนเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้เลย

นี่คือปัญหาว่าเราจะวางรากฐานอย่างไร

หรือแม้กระทั่งง่าย ๆ เช่น คำพูดบางคำพูดสื่อกันไม่เข้าใจ อาทิ น้ำท่วมถึงเข้า เข้าแต่ละคนไม่เท่ากัน มันเข้าใคร เรายังไม่เชื้ตามมาตรฐานภาษาในการสื่อสาร มันไม่มี ไม่เหมือนต่างประเทศที่บอกได้ทันทีว่าคนนี้สูงเท่าไร แต่เราไม่ถูกฝึกเรื่องพวกนี้ หรือบอกวาระดับน้ำแค่ไหน บอกไม่ได้ นี่ก็เราไม่เชื้ตามมาตรฐานการสื่อสาร

ครั้งที่แล้วที่น้ำท่วม คนกรุงเทพฯ ตื่นตระหนกเกินกว่าเหตุในบางพื้นที่ แต่บางพื้นที่ไม่เตรียมตัวเลย เพราะการสื่อสารที่เป็นปัญหา เราไม่มีข้อมูลในการที่จะเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติและหลังเกิดภัยพิบัติที่ดีพอ

วิไลพร — ที่จริงต้องแบ่งเป็นกลุ่มคน คือ ชาวบ้านทั่วไป และชาวบ้านก็ต้องแบ่งเป็นพื้นที่ พื้นที่ที่มีระบบการสื่อสารดีหรือไม่ และอีกกลุ่มคือ การสื่อสารระหว่างรัฐบาลด้วยกัน

ดร. โอบิเลว่า ญี่ปุ่นชอบใช้เปเปอร์เป็นหลัก แต่ในยามฉุกเฉินมันต้องการความเร็วในการตอบกลับ ญี่ปุ่นชอบใช้แฟกซ์เพราะต้องการหลักฐาน ก็กลายเป็นว่าในช่วงเกิดแผ่นดินไหว สินามิ ส่งแฟกซ์กัน ซึ่งอาจจะไม่มีใครรับแฟกซ์ นั่นคือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ เมื่อส่งแฟกซ์แล้วต้องโทรศัพท์ตาม กรณีของโรงงานนิวเคลียร์ที่เปโก้ เขียนไว้ว่าถ้าเกิดวิกฤต ให้ติดต่อผ่านแฟกซ์ ทำให้การแก้วิกฤตทำได้ช้า ไม่ทันท่วงที

“นี่ชี้ให้เห็นว่า นอกจากช่องทางการสื่อสารแล้ว ยังเป็นเรื่องวิธีการสื่อสารด้วย ดังนั้นในยามวิกฤต แฟกซ์นั้นลืมหืมไปเลย โทรศัพท์ไปเลยดีกว่า ดังนั้น การขอเปเปอร์ อันนี้คงไม่ได้ในยามวิกฤต คงต้องเร็ว ไม่งั้นอพยพคนไม่ทัน ความเสียหายอาจจะสูงกว่าที่คิดไว้เยอะ”

ดร.ธนชาติ - เสริมอีกหนึ่ง communication panel อีกอันหนึ่งที่เป็นปัญหา อย่างโทรศัพท์มือถือ ถ้ามันล่ม แล้วยังไงต่อ บ้านเราไม่ได้เตรียมทางเลือกอื่นไว้รองรับว่าจะใช้ช่องทางไหน อย่างไร

วิไลพร — สิ่งสำคัญคือ ไฟฟ้า ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐาน critical infrastructure ไม่มีใครมาดูเรื่องนี้ แม้ว่าภาคเอกชนจะมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉินแล้วที่เรียกว่า BCP (business continuity planning) แต่ถ้าระบบโครงสร้างพื้นฐานมันล่ม ถ้าไฟฟ้ามันล่ม เซลล์ไซต์มันล่มตาม แล้วเรามีแหล่งพลังงานสำรองไหม จะมีแผนรองรับอย่างไร ตอนนี้หลายประเทศทำข้อตกลงร่วมกันในยามฉุกเฉิน มีการทำติลระหว่างประเทศในการยืมพลังงานสำรองกันแล้ว เพื่อให้เซลล์ไซต์ใช้ได้ ติดต่อสื่อสารได้ นี่ก็ถ้าไม่มีระบบสำรอง ทุกอย่างก็จะระนาวเป็นโดมิโนไปเลย

ดร.ธนชาติ — นี่ถือว่าเป็น disaster recovery เป็นประเด็นแรกๆ ที่ต้องคิดระดับประเทศเลย ที่ต้องไปปกป้องโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญหรือ critical infrastructure ถ้ามันล่มจะอย่างไรด้วย

วิไลพร — นี่ถือเป็นประเด็นใหญ่ของประเทศ ต้องมีแผนรองรับ การป้องกันต้องมองเห็นภาพใหญ่ อย่างมองเป็นชั้นๆ ต้องมองภาพใหญ่และอย่าไปปกป้องเป็นเซกๆ

ดร.ธนชาติ — อย่างกรณีสินามิแควสุมาตราที่อินโดนีเซีย ที่ระบบการสื่อสารมันล่มหมด เขาใช้แซทเทลไลต์โมบายเป็นแบ็คอัพมาใช้สื่อสาร บางคนบอกว่ามันเก่าไปแล้ว แต่มันใช้ได้ มันมีประโยชน์ ของสหรัฐอเมริกาเขาก็มีระบบนี้เป็นแบ็คอัพ อย่างน้อยติดต่อกันได้ สิ่งการกันได้

บ้านเราความตระหนักในประเด็นนี้ยังไม่มี แม้ว่าในส่วน **Business Continuity Management (BCM)** หรือมาตรฐานการบริหารจัดการ
ดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องภายใต้ภาวะวิกฤติ ภาคเอกชนมีการตระหนักมากขึ้นก็ตาม แต่ประเด็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญยังไม่มีแบ็กอัพ อย่างเรื่องการ
สื่อสาร ถ้ามันล่ม มันติดต่อไม่ได้ จะทำอย่างไร

ผมเคยคุยกับเพื่อนในหน่วยงานหนึ่ง เขาบอกว่าถ้ามีน้ำท่วมเขาเตรียมรถขนของ ถามว่าใครดูแลเรื่องรถ ถ้ารถไม่มาทำอย่างไร เพราะเวลาเกิดวิกฤตจริงๆ ถ้ารถ
มาไม่ได้จะทำอย่างไร ถ้ามันหารรถไม่ได้ แม้จะทำสัญญาเช่าไว้ก็ตาม นี่คือเบสิกพื้นฐานที่คนไม่เข้าใจ

วิไลพร — นี่ก็เป็นประเด็นเหมือนของญี่ปุ่นตอนนี้ มีอยู่เมืองหนึ่งมีคนอยู่ประมาณ 1 ล้านคน ชาวบ้านบอกว่าอย่าเพิ่ง **activate** เพราะมันอยู่บนภูเขา หากมี
ระเบิดเกิดขึ้น สารเคมีรั่ว เวลาอพยพมันอพยพยาก ยิ่งอยู่ที่สูงจะลงเขาอย่างไร จะอพยพคน 1 ล้านคนได้อย่างไร ลองนึกสภาพถนน ดังนั้นในเรื่องสภาพพื้นที่
ตั้งอยู่ตรงไหน ต้องมีการวางแผนในเรื่องนี้ด้วย แต่ของเรายังไม่เคยคิดว่าจะรับมือในการอพยพอย่างไร

ดร.รณชาติ นุ่มนนท์ ผู้อำนวยการซอฟต์แวร์พาร์ค

ดร.รณชาติ — บ้านเรายังไม่ได้มีการเตรียมตัวที่ดีพอในการรับมือภัยพิบัติทุกประเภท อย่างสึนามิที่ภาคใต้เมื่อ 26 ธันวาคม 2547 คุณว่าตอนที่ยังไม่รู้ว่าจะเกิด
คนตายเยอะแยะ แต่คนยังดูหนังดูละครอยู่ ผ่านมาปี 2554 เราไม่ได้ทำอะไรดีขึ้นกว่าเดิมเท่าไร จากน้ำท่วมนครสวรรค์ที่กำแพงแตก แม้จะอพยพคนได้เร็ว
แต่ยังไม่ดีมาก

“การสอนประชาชนให้เตรียมพร้อม ต้องมี แต่ยังไม่มีการสอนประชาชนให้รับรู้วิกฤตว่าต้องทำอย่างไร ไม่มีการซักซ้อม อย่างการจุดพลุเมื่อเกิดวิกฤต
อย่างน้ำท่วมปีที่แล้ว ที่ปากเกร็ดบอกว่าให้คนดูพลุ แต่ก็มีคนมาจุดพลุเล่น อะไรอย่างนี้...เราไม่มีระบบที่ดีพอ ไม่มีแบบแผน”

วิไลพร — ต้องเอาแผน **BCM** ระดับประเทศมาทาบให้เห็น ตั้งแต่เราจะเริ่ม **activate** เมื่อไหร่ จะอพยพอย่างไร อพยพไปไหน เวลาเตรียมรับมือภัยพิบัติ
ต้องมองในทุกกรณี เวลานี้คนมักจะมองว่า 5 เดือนน้ำจะท่วมจะทำอย่างไร แล้วถ้าน้ำขึ้นสระ ถ้าไม่มาทางนครสวรรค์แต่มาจากทางอื่นจะทำอย่างไร
BCM ต้องมีหลายسيناريوที่เลวร้ายสุดทุกسيناريو เพราะคุณต้องพร้อมไม่ว่าจะเกิดอะไรก็ตาม ปัจจุบันยังเป็นแนวแคบอยู่

ดร.รณชาติ - ตอนนี้รัฐบาลมองแต่เรื่องน้ำท่วมอย่างเดียว อย่างหน่วยงานผม (หน่วยงานแม่คือ สวทช.) ประชุมกันว่ามีแผนรับมือภัยพิบัติอย่างไร เราก็ชี้แจงว่า
เราไม่ได้รับมือแค่ น้ำท่วม ถ้าไฟไหม้ท่วมล่ะ เกิดไฟไหม้ล่ะ หรือกลายเป็นเรื่องอื่นจะรับมือกันอย่างไร เราไม่มีหน่วยงานที่มาดูแลเรื่องนี้ แต่เรามองแค่ว่าน้ำ
ท่วมครั้งหน้าจะทำอย่างไร เราไม่มีหน่วยงานที่จะทำ **BCM** เหมือนต่างประเทศ

“ประเทศไทยไม่มีแผน BCM สำหรับภัยพิบัติต่างๆ อย่างปีใหม่มียูปีหนึ่งที่มีระเบิด ถ้ามีระเบิดจริงๆ คนเหยียบกันตายจะอย่างไร เราไม่ถูกฝึกแบบญี่ปุ่น เรามีการซ้อม ผมว่าเรื่องแบบนี้มันต้องฝึก อย่างเราอยู่เมืองนอก ดึกๆ มาแล้ว ต้องซ้อม แผ่นดินไหวอย่างไร หลบใต้โต๊ะอย่างไร ของเราไม่มี และเรารู้ว่าเรื่องพวกนี้เป็นเรื่องน่ารำคาญ อย่างซ้อมหนีไฟ คนไม่สนใจ เป็นรูทีนไปแล้ว จีน ไม่มีคนสนใจ”

หรือภัยพิบัติอื่น เช่น เชื้อเนกแตก ระบบไฟฟ้าดับ 2-3 จังหวัด ทำอย่างไรต่อ ต้องเริ่มมีการทดสอบ ควรมีการทำกรณีว่า เลวร้ายสุดจะอย่างไร คุณพร้อมแค่ไหน คัดสินใจได้รวดเร็วแค่ไหน มันต้องมีสินาริโอแพลนนิ่ง

วิไลพร - ญี่ปุ่นจะเริ่มทำแล้ว เขามีบทเรียนมาเยอะ และเขาเอาไปปรับเยอะเหมือนกัน แผนที่ดีต้องปรับเรื่อยๆ ตามความเสี่ยงของโลกที่เปลี่ยนไป และห้ามเมกแอสซัมชัน อย่างโรงงานนิวเคลียร์ คาดว่าจะมีแผ่นดินไหว 7 ริกเตอร์ แต่เกิดจริงๆ 9 ริกเตอร์

ดร.ธนชาติ - “ผมว่านี่คือปัญหาของประเทศ สังคมเราไม่ทำอะไรให้เป็นระบบโครงสร้างที่ดี สังคมเราเป็น **unstructured social** และมันจะหนักขึ้นเรื่อยๆ หากไม่มีการวางแผนที่ดี ไม่มีระบบที่ดี และไม่มีคนรับผิดชอบ ปัญหาคือไม่มีใครรับผิดชอบ ก็จะไม่ยอมกันไป หาเจ้าภาพไม่ได้”

แต่ถ้ามีภัยพิบัติในอนาคตจะทำอย่างไร ไม่ใช่แค่ น้ำท่วม ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน จะรับมืออย่างไร จะต้องมีคนรับผิดชอบแค่ไหน อย่างไร

วิไลพร - จริงๆ ในยามที่เกิดภัยพิบัติ ตามหลัก BCM จะมีโครงสร้าง 2 แบบ 1. โครงสร้างยามปกติ จะต้องมีการป้องกัน ช่วยผลักดันให้เกิดการระดมความคิด 2. ในยามฉุกเฉิน เพื่อให้การแก้ปัญหารวดเร็ว ต้องมีกระบวนการสั่งงานใหม่ที่สั่งตรงจากที่อภย ตรงมาที่ทีม BCM และทีมนี้ต้องมีอำนาจพอเพียงในการบริหารจัดการให้เกิดผลเดี่ยวนั้น

ดร.ธนชาติ — ตามกฎหมายเรามี พ.ร.ก.ฉุกเฉินอยู่แล้ว ที่ผ่านมาใช้ในกรณีเรื่องการเมืองเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่นำมาใช้ในกรณีภัยพิบัติ เรามองภาวะฉุกเฉินในเรื่องการยิงกันจริงๆ ต้องมองภาวะฉุกเฉินมากกว่าเรื่องการการเมือง จะต้องมองโครงสร้างทั้งระบบ

ปัจจุบันเรามองแค่ น้ำท่วม สิ่งที่เราได้รับทราบข้อมูลตอนนี้คือการป้องกันน้ำท่วม บางครั้งถึงจุดที่ป้องกันไม่ได้ มันต้องอพยพ ทำอย่างไร จะแจ้งข่าวอย่างไร อพยพอย่างไร อย่างคราวที่แล้วมีประกาศว่าน้ำท่วมแล้ว ต้องอพยพแล้ว แต่ประชาชนก็นั่งๆ อยู่บ้าน ฉันทไปก็ไม่ได้ เมืองนอกนี่อย่างนี้ไม่ได้ ต้องออกไปจริงๆ แต่ของเราบอกให้อพยพ ยังสบายใจอยู่เลย มันเกิดอะไรขึ้น การบังคับของกฎหมายไม่มีผลเลย มันคิดหลักการ แสดงว่าระบบการสื่อสารไม่ดี

หรือบางทีการสื่อสารก็ไม่เข้าใจ บอกว่าคนที่อยู่บริเวณ “ทับช้างบน” ต้องอพยพ แล้วคนอยู่ “ทับช้างล่าง” ทำยังงั แล้วเราอยู่ตรงไหน ต้องอพยพแล้วหรือ แต่มันไม่เห็นมีอะไรวิกฤต เป็นต้น

วิไลพร — การสื่อสารให้ถูกต้อง อธิบายให้ชัด ไม่สับสน ต้องมีความน่าเชื่อถือ คนพูดต้องพูดให้เป็น ภัยพิบัติเป็นเรื่องต้องปฏิบัติตาม ให้มีคำสั่งออกมา แต่เนื่องจากของไทยมีการแก้ปัญหาแบบกระจายอำนาจ แต่ภาวะภัยพิบัติต้องรวมศูนย์ และการบริหารต้องมองภาพทั้งระบบ

การสื่อสารต้องชัด สมมติว่าถ้า น้ำท่วมแล้วต้องอพยพไปไหน อย่างไร จริงๆ ต้องดูตามพื้นที่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติแบบไหนเกิดขึ้น จะอพยพไปไหน อย่างเรื่องน้ำ ดูจากทิศทางการไหลของน้ำ การวิเคราะห์ต้องใช้ข้อมูลประกอบ เช่น เกิดภัยพิบัติเชิงใหม่ คุณจะไปไหน ถ้าเกิดที่ภูเก็ตคุณจะไปไหน ต้องมีทีม BCM มาวางแผน

ความเสี่ยงที่ PwC ศึกษาไว้ว่าจะมีภัยพิบัติอะไรที่จะเกิดขึ้นบ้าง (18 ประเภท) ต้องทำเป็นคู่มือให้ชัดเจน ภาคไหนจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเกิดภัยแบบนี้จะเอาที่ไหนเป็นศูนย์ มองให้ทะลุไปเลย เราจะได้ไม่ตื่นตระหนกเวลาเกิดภัยพิบัติ จะได้เตรียมความพร้อมไว้ก่อน ภัยจากครั้งนี้ ถ้าต้องอพยพจะอพยพอย่างไร อพยพไปไหน จังหวัดนี้มีคนเท่านี้ ถ้าต้องอพยพภายใน 3 วัน จะต้องอพยพอย่างไร

ไทยพับลิก้า : ศูนย์ดูแลภัยพิบัติควรเป็นหน้าที่ใคร

วิไลพร — หน่วยป้องกันสาธารณภัย (ปภ.) ของกระทรวงมหาดไทย แต่เท่าที่ทราบแผน ปภ. ทุกจังหวัดเหมือนกันหมด

ดร.ธนชาติ — เวลาเกิดภัยพิบัติคนที่ไม่มีอำนาจต้องถอย ปล่อยให้คนมีอำนาจตัดสินใจ ทีม BCM ต้องมี ผมมองดูเหตุการณ์เกิดสึนามิ น้ำท่วม ส่วนใหญ่นักการเมืองจะเข้ามาจับบทบาท ทำให้การแก้ปัญหาภัยพิบัติได้ไม่ดีพอ ทำให้ข้าราชการเกรงใจ งานไม่เดินตามแผน ดังนั้น ถ้ามี BCM คนที่ไม่เกี่ยวข้องต้องถอย คอมมานด์ไลน์ต้องชัดเจน ใครใหญ่แค่ไหนก็ตามหากไม่ใช่หน้าที่ของคุณ คุณต้องถอยออกไป

“ผมว่าเราไม่มี BCM ทำให้การแก้ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ไม่ดีพอ ต้องปรับที่โครงสร้าง”

วิไลพร — การรับมือภัยพิบัติต้องวิเคราะห์แผนประเทศ พื้นที่ไหนมีความเสี่ยง หากมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องซ่อมแผน พื้นที่ต่างกัน แผนควรต่างกัน เช่น 3 จังหวัดภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน แต่ละพื้นที่ต่างกัน แผนก็ต้องต่างกัน

ดร.ธนชาติ — ผมว่าการแก้ปัญหาไม่ยากเกินไป เพียงแค่ทำให้เป็นระบบ ให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ปัจจุบันแผน BCM ของประเทศเป็นแค่แผนป้องกันภัยฉุกเฉินเฉพาะด้าน ต้องไม่ใช่แค่ป้องกันน้ำท่วม เพราะมีภัยพิบัติหลายประเภท เพราะถ้าเป็น BCM จริงต้องมองทะลุ แจ้งข่าวอย่างไร อพยพอย่างไร การสื่อสารล้มแล้วทำอย่างไร ทำงานต่ออย่างไร ทำอย่างไรไม่ให้มันเกิด

แต่นี้เรามาคิดเรื่องการป้องกันน้ำท่วม มันคนละประเด็น เพราะบางทีไม่ใช่แค่ น้ำท่วม อาจจะมีไฟไหม้ ระเบิดลง จะทำอย่างไร

วิไลพร — คงต้องฝึกลมองภาพใหญ่ ไม่ใช่รู้แล้วออก เราเห็นประเด็นหรือยัง อย่างมองแค่จุดๆ แก๊สที่ละประเด็น หากรู้ทั้งหมดก็ตายกันหมด ดังนั้นถ้ามีแผนระดับประเทศ ก็มีแผนจังหวัด แผนองค์กร ตอนนี้หากมีแผนประเทศก็จะทำได้ง่ายขึ้นว่าจะวางแผนอย่างไร

ที่มา: ไทยพับลิก้า, <http://www.thaipublica.org>